

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Výzkum, vývoj a vzdělávání

Inovace VOV
pedagogicko-sociální oblast

NÁVRH ROZVOJE DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ VOŠ PRO SKUPINU OBORŮ SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA

PŘÍLOHA 3. NÁVRHU ROZVOJE DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ VOŠ V PEDAGOGICKO-SOCIÁLNÍ OBLASTI

PROJEKT INOVACE VOV_PEDAGOGICKO-SOCIÁLNÍ OBLAST
CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_041/0008052

Zpracovali:
doc. Mgr. Michal Kaplánek, ThD.
Mgr. Anna Dudová

VOŠ JABOK

2021

O dokumentu

Předkládaný dokument představuje Návrh rozvoje dalšího vzdělávání vyšších odborných škol v pedagogicko-

-sociální oblasti (dále jen Návrh). Vznikl jako jeden z požadovaných výstupů klíčové aktivity 6 (KA 6) s názvem „Rozvoj dalšího vzdělávání na VOŠ“ projektu Inovace VOV_pedagogicko-sociální oblast (IVOV) s reg. č. CZ 02.3.68/0.0/0.0/16_041/0008052. Bylo tím splněno zadání klíčové aktivity „vytvořit Návrh rozvoje dalšího vzdělávání VOŠ v dané odborné oblasti, včetně finančního, personálního a organizačního zajištění.“

Materiál je připraven tak, aby pokrýval skupiny oborů vzdělávání označené jako 75 – Pedagogika, učitelství a sociální péče a 74 – Tělesná kultura, tělovýchova a sport. V době projektu tyto skupiny oborů zahrnovaly 29 VOŠ (existují i další školy s akreditovanými vzdělávacími programy spadající do daných skupin oborů vzdělání, ale v letech, kdy se tvořil tento materiál, neotevíraly výuku). Všechny tyto VOŠ byly pro potřeby projektu rozděleny do tří základních skupin podle jejich zaměření:

- Skupina Předškolní a mimoškolní pedagogika a Wellness – Balneo (zkráceně "pedagogika") – akreditované obory N75-31-N/03 Předškolní a mimoškolní pedagogika; N75-33-N/02 Tlumočnictví českého znakového jazyka; 74-41-N/01 Wellness – Balneo;
- Skupina Sociální práce – akreditované obory N75-32-N/01 Sociální práce; N75-32-N/03 Sociální a humanitární práce; N75-32-N/04 Charitativní a sociální práce; N75-32-N/05 Sociálně právní činnost; N75-32-N/07 Pastorační a sociální práce; N75-32-N/08 Sociální a diakonická práce;
- Skupina Sociální pedagogika – akreditované obory N75-32-N/06 Sociální pedagogika; N75-32-N/02 Sociální pedagogika a teologie.

Materiály byly připravovány tak, aby byly relevantní vždy pro celou oblast, se všemi skupinami oborů byla aktivita konzultována.

Materiál je určen MŠMT jako podklad pro vytváření nových strategií pro rozvoj vyšších odborných škol jako center dalšího odborného vzdělávání.

Návrh rozvoje dalšího vzdělávání v oblasti pedagogicko-sociální je jedním z klíčových výstupů projektu Inovace VOV. Navazuje a doplňuje vizi VOV a fakticky zasazuje VOV do celoživotního kariérního rozvoje pracovníků v pedagogicko-sociálních oborech. Obsahuje jak rozvoj absolventů VOŠ, tak pracovníků, kteří již v oboru pracují. Naznačuje cestu k rozvoji kariéry i osobního a profesního rozvoje. Provázáním na model EQF umožňuje porovnávání a kategorizaci odborných i profesních kurzů.

Návrh pro skupinu oborů v sociální pedagogice navazuje na obecnou verzi návrhu, která je přenositelná i na jiné obory a oblasti celoživotního profesního a odborného vzdělávání. Rozpracování do jednotlivých oborových verzí umožňuje reflektovat rozdílné podmínky jednotlivých profesí a skupin oborů. Specifický návrh dalšího vzdělávání pro pedagogy VOŠ vypichuje potřebné vazby obecného kariérního a profesního rozvoje na výuku a představuje i kompetenční model učitele VOŠ.

Finální znění Návrhu bylo posouzeno dvěma nezávislými posuzovateli (recenzenty), a to jednak odborníkem z vysoké školy/z praxe, který má VŠ vzdělání v relevantním oboru a min. 5 let praxe a nepodílel se v projektu na vypracovávání posuzovaných materiálů, jednak pedagogickým pracovníkem (učitel na VOŠ), který má VŠ vzdělání a min. 5 let praxe v oboru a nepodílel se v projektu na vypracovávání posuzovaných materiálů. Jejich připomínky byly do Návrhu zapracovány..

Obsah

1 Úvod	4
2 Oblast sociální pedagogiky – současný kontext	5
3 Další vzdělávání v oblasti sociální pedagogiky a jeho rozvoj	6
4 Kvalifikační požadavky na pedagogické profese v oblasti vychovatelství	8
4.1 Nedostatky kvalifikačních požadavků v oblasti vychovatelství	8
4.2 Návrh inovace kvalifikačních předpokladů	9
4.3 Kvalifikace v oblasti neformálního a zájmového vzdělávání dětí a mládeže	12
4.4 Návrh systému kvalifikačních kurzů vybraných pedagogických profesí	13
5 Kurzy určené k rozšíření kompetencí absolventů vzdělávacího oboru Sociální pedagogika a příbuzných oborů	17
5.1 Kurzy pro absolventy studia sociální práce, kteří vykonávají edukační činnost	17
5.2 Kurzy zaměřené na řešení sociálních problémů dětí a mládeže (pro pedagogy)	19
5.3 Rozšiřující kurzy pro absolventy studia sociální pedagogiky	19
6 Akreditace, monitoring a personální zabezpečení kurzů	21
7 Závěr	23
Literatura	24
PŘÍLOHA – Deskriptory Evropského kvalifikačního rámce (EQF)	26

1 Úvod

Předkládaný dokument navazuje na obecný Návrh rozvoje dalšího vzdělávání na vyšších odborných školách v pedagogicko-sociální oblasti, který vznikl jako jeden z požadovaných výstupů klíčové aktivity 6 (KA 6) s názvem „Rozvoj dalšího vzdělávání na VOŠ“ projektu Inovace vyššího odborného vzdělávání (IVOV) s reg. č. CZ 02.3.68/0.0/0.0/16_041/0008052. Obecný návrh je zde doplněn o konkrétní podobu uplatnitelnou pro skupinu oborů Sociální pedagogika, která zahrnuje obory N75-32-N/06 Sociální pedagogika a N75-32-N/02 Sociální pedagogika a teologie.

Pro přehlednost jsme zahrnuli obecný návrh do naší konkretizace¹.

Shrnutí dokumentu

Návrh přináší koncepci rozvoje dalšího vzdělávání VOŠ ve skupině oborů Sociální pedagogika, do které patří obory: N75-32-N/06 Sociální pedagogika a N75-32-N/02 Sociální pedagogika a teologie (dále nazývané sociálně pedagogická oblast). Jádrem koncepce je vytvoření logického systému profesních stupňů, který by umožňoval profesní růst pracovníků v sociálně pedagogických oborech. Navrhovaný systém profesních stupňů může být podkladem pro jasnou definici jednotlivých kariérních stupňů v různých oborech, s respektem k variabilitě cest k jejich získání. Otvírá také téma diverzifikace forem dalšího vzdělávání a jejich obsahu.

Mezi hlavní přínosy implementace Návrhu by patřilo:

- Zvýšení motivace pedagogů a pracovníků k dalšímu vzdělávání (dále DV) tím, že by dostali možnost si díky DV zvyšovat uznanou kvalifikaci, získat oprávnění k dalším činnostem, případně si zasloužit odpovídající odměnu.
- Zprůhlednění nabídky aktivit DV a možnosti jejich rozlišení podle náročnosti obsahu, tak aby pracovníci opakovaně neabsolvovali základní kurzy, pokud mají zájem o pokročilé znalosti.
- Zvýšení zájmu o aktivity DV zvyšováním úrovně kompetencí pedagogů a pracovníků v oboru a kontrolou kvality DV.
- Možnost lepšího zaměření na kvalitní kurzy a výcviky, které reagují na potřeby oboru.
- Identifikace odborníků s ověřenými kompetencemi a znalostmi potřebnými k výuce, aplikovanému výzkumu a podpoře profesionální úrovně pracovníků, včetně garantování kurzů, lektorství nebo výuky na VOŠ.
- Přímé provázání DV s potřebami regionu, ve kterém škola působí.

Návaznost na kvalifikační rámec EQF umožňuje provázání dalšího vzdělávání s profesním kvalifikačním vzděláváním na terciární úrovni realizovaným vyššími odbornými školami (EQF 6) a v nižším sekundárním stupni středními odbornými školami (EQF 4), přičemž umožňuje zvýšení úrovně kvalifikace odpovídající úrovním EQF 5 až EQF 7. Zároveň dovolí mezinárodní výměnu studentů a spolupráci.

Návrh se věnuje i návrhům změn, které by bylo třeba realizovat v systému akreditací a kontroly kvality DV, definuje oblasti, které je třeba v návaznosti na tuto koncepci dořešit.

Tento dokument k obecnému konceptu uplatnitelnému pro celou oblast sociálně pedagogických a wellness oborů přidává dílčí specializované návrhy zohledňující specifika sociálně pedagogických programů.

V příloze je uvedena tabulka deskriptorů EQF.

¹ *Návrh rozvoje dalšího vzdělávání VOŠ v pedagogicko-sociální oblasti.* Výstup projektu PROJEKT INOVACE VOV_PEDAGOGICKO-SOCIÁLNÍ OBLAST, CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_041/0008052. Caritas 2021.

2 Oblast sociální pedagogiky – současný kontext

Sociální pedagogika je pedagogickou disciplínou, která se v ČR začala rozvíjet po téměř čtyřicetileté přestávce v druhé polovině 80. let 20. století. Dnes se sociální pedagogika přednáší a vyučuje na řadě vysokých a vyšších odborných škol a také na některých středních školách. Na několika vyšších odborných školách je akreditován obor vzdělávání Sociální pedagogika, ať už samostatně nebo společně s jinými obory.²

Absolventi vzdělávacího oboru Sociální pedagogika na VOŠ nalézají uplatnění jak v oblasti tzv. neučitelské pedagogiky (vychovatelství, pedagogika volného času, profese asistenta pedagoga), tak i v oblasti sociální práce (sociální pracovník, pracovník v sociálních službách). Kromě toho právě projednávaná novela zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, obsahuje vymezení nové profese „sociální pedagog“.³

Všechny uvedené profese mohou vykonávat také absolventi některých dalších vzdělávacích oborů VOŠ nebo studijních programů VŠ. Absolventům jiných oborů ovšem často chybí některé kompetence, které získali v řádném studiu absolventi vzdělávacího oboru, resp. studijního programu Sociální pedagogika.⁴

Vlastností vzdělávacích programů vyšších odborných škol nabízejících vzdělávací obor sociální pedagogika je velká šíře vzdělávacích oblastí, které studenti denního nebo kombinovaného studia musí absolvovat, aby dosáhli požadované kvalifikace. Přesto se jednotlivé školy liší svými odbornými akcenty.⁵

Tento návrh navazuje na dokument *Návrh rozvoje dalšího vzdělávání v pedagogicko-sociální oblasti*, je spolu s ním součástí projektu IVOV 2020 a je rozdělen na čtyři kapitoly. První kapitola popisuje další vzdělávání v oblasti sociální pedagogiky a jeho současné možnosti. Druhá kapitola obsahuje návrh změn v kariérním systému vychovatelských profesí a na to navazující návrh systému dalšího vzdělávání v této oblasti. Třetí kapitola je věnována návrhu systému „doplňujících kurzů“, tedy kurzů, v nichž může absolvent VOŠ získat kompetence, které potřebuje k výkonu svého povolání, i když splňuje kvalifikační požadavky obsažené v platné legislativě. Obsahem čtvrté kapitoly je několik témat souvisejících se zajištěním kvality kurzů DV ve VOŠ zaměřených na sociální pedagogiku.

² Srov. např. PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada Publishing, 2012; KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2014; POTMĚŠILOVÁ, Petra a kol. *Sociální pedagogika v teorii a praxi*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013.

³ Srov. zák. č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. K tomu srov. schválený text tisku 503, novelu zákona o pedagogických pracovnících. Dostupné z:

<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=8&ct=503&ct1=0&v=PZ&pn=3&pt=1> [19. 3. 2021].

⁴ K tomu srov. <https://www.asvsp.org/standardy/>; <https://socialniprace.zcu.cz/studium/struktura-a-predmety/>; <https://ksocp.ff.cuni.cz/cs/studium/rozvrh-harmonogram-a-studijni-plany/> [19. 3. 2021].

⁵ Prostředkem k dosažení srovnatelného vzdělávání na různých VOŠ stejného zaměření jsou standardy vyššího odborného vzdělávání v jednotlivých vzdělávacích oblastech, které byly vytvořeny v rámci tohoto projektu (IVOV).

3 Další vzdělávání v oblasti sociální pedagogiky a jeho rozvoj

Vyšší odborné školy s akreditovaným vzdělávacím programem sociální pedagogiky, příp. sociální práce, nabízejí často vedle denního nebo kombinovaného studia také kurzy dalšího vzdělávání. Mohou to být kurzy nepedagogických odborností, na které se vztahuje § 114 zákona č. 561/2004 Sb. Takové kurzy zpravidla slouží k doplnění vzdělání potřebného k výkonu profese, ale pokud nejsou akreditovány, nepovažují se za kvalifikační kurzy. Některé kurzy ovšem mohou být akreditované, a to podle profesních předpisů vztahujících se na sociální profese (podle § 117a zákona č. 108/2006 Sb.). V tom případě se jedná o vedlejší hospodářskou činnost vyšší odborné školy, pro kterou někdy škola zřídí samostatné oddělení (centrum dalšího vzdělávání).

Další vzdělávání, při němž studenti získávají kvalifikaci podle zák. č. 563/2004 Sb. se řídí právními normami pro *další vzdělávání pedagogických pracovníků*. Prakticky to znamená, že kvalifikační pedagogické kurzy jsou další hlavní činností školy jako právnické osoby.

Souhrnně lze tedy říci, že vyšší odborné školy, na nichž je akreditovaný vzdělávací program sociální pedagogika, mohou v rámci dalšího vzdělávání – při splnění zákonných podmínek – nabízet tři druhy kurzů:

- 1) kvalifikační kurzy v oblasti vychovatelství,
- 2) kvalifikační kurzy v oblasti sociální práce,
- 3) kurzy doplňující – k rozšíření kvalifikace anebo k prohloubení specializace.

Právnické osoby vykonávající činnost VOŠ mohou u MŠMT požádat o rozšíření činnosti na činnost *zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků* podle § 115 zákona č. 561/2004 Sb. (obdobně jako při zřizování mateřské školy nebo školní družiny u školské právnické osoby, která vykonává činnost základní školy).⁶ Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků je pak zřízeno jako zvláštní organizační jednotka právnické osoby, která vykonává činnost VOŠ – má tedy vlastní strukturu, vlastního vedoucího a vlastní účetnictví v rámci účetnictví školské právnické osoby.

Registrace právnické osoby jako zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků je nezbytnou podmínkou k akreditaci kvalifikačních kurzů podle § 22 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. Pouze zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků může totiž nabízet kurzy, které jsou v zákoně o pedagogických pracovnících označeny názvem „studium pedagogiky“.

Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků zřízené při VOŠ může nabízet kvalifikační kurzy podle § 22, odst. 1, písm. b), tj. kurzy „pro vychovatele, pedagoga volného času a asistenta pedagoga s obsahovým zaměřením na pedagogiku a psychologii“.⁷ MŠMT stanovuje standardy, které musí tyto kurzy splňovat, aby mohly být akreditovány v systému DVPP.⁸ Obsah uvedených pedagogických profesí je detailně vymezen v přílohách Vyhlášky č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků.⁹

V právě schvalované novele zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících se ukazuje další možnost: v případě, že by vyšší odborná škola byla akreditovanou osobou pro uznávání kvalifikace pro činnost

⁶ K tomu srov. § 115 zák. č. 561/2004 Sb.: „*Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků zajišťují další vzdělávání pedagogických pracovníků škol a školských zařízení, poskytují školám a školským zařízením poradenství v otázkách metodiky a řízení škol a školských zařízení a dále zprostředkovávají informace o nových směrech a postupech ve vzdělávání a zajišťují koordinaci podpůrných činností pro školy a školská zařízení, rozvojových programů a dalších akcí.*“ Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561?text=115> [19. 3. 2021].

⁷ V právě projednávané novele tohoto zákona je zařazen navíc odst. 3 pojednávající o „studiu pro asistenty pedagoga“: „*Studium pro asistenty pedagoga se rozumí vzdělání získané studiem ve vzdělávacím programu akreditovaném pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a uskutečňovaném vysokou školou nebo zařízením pro další vzdělávání pedagogických pracovníků s obsahovým zaměřením na pedagogiku a psychologii.*“ Srov. schválený text tisku 503, novelu zákona o pedagogických pracovnících. Dostupné z:

<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=8&ct=503&ct1=0&v=PZ&pn=3&pt=1> [19. 3. 2021].

⁸ MŠMT. *Standardy a metodická doporučení*. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/standardy-a-metodicka-doporuceni> [19. 3. 2021].

⁹ K tomu srov. <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-317#prilohy> [19. 3. 2021].

samostatného vedoucího volnočasových aktivit dětí, získal by absolvent takového kurzu kvalifikaci v dílčí přímé pedagogické činnosti v zájmovém vzdělávání podle § 17 zákona č. 563/2004 Sb.

Kvalifikační stupně, kterých dosahuje absolvent dalšího vzdělávání v oblasti sociální pedagogiky, jsou jednoznačně určeny v právních předpisech, které se týkají sociální práce (zákon č. 108/2006 Sb. a návazné právní normy) a pedagogické práce (zákon č. 563/2004 Sb. a návazné právní normy).

Vyšší odborné školy zaměřené na sociální pedagogiku mohou nabízet čtyři typy kurzů:

1. Kvalifikační kurzy akreditované v systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP)
2. Kvalifikační kurzy akreditované na základě akreditace VOŠ jako vzdělávací instituce v oblasti sociální práce
3. Další akreditované kurzy
4. Neakreditované kurzy

V této části dokumentu se budeme zabývat především prvním a třetím typem kurzů, tedy kvalifikačními kurzy, které jsou akreditované v systému DVPP, a kurzy pro vedoucí volnočasových aktivit, které nejsou provozovány školským zařízením, a proto se na ně nevztahuje zákon o pedagogických pracovnících. O kurzech typu 2 (sociální práce) je pojednáno v jiné části tohoto návrhu.¹⁰ Neakreditované kurzy závisí primárně na možnostech VOŠ a poptávce ze strany veřejnosti, proto nejsou předmětem tohoto návrhu.

¹⁰ Návrh rozvoje dalšího vzdělávání v sociální práci, str. 12–13.

4 Kvalifikační požadavky na pedagogické profese v oblasti vychovatelství

Vzhledem k velmi širokému profilu absolventa vzdělávacího oboru Sociální pedagogika musí jednotliví vzdělavatelé (v našem případě VOŠ) zpravidla vzdělávat jak v oblasti vychovatelství a pedagogiky volného času, tak i v oblasti sociální práce.¹¹ Tato část projektu je ovšem zaměřena pouze na vzdělávání v oblasti vychovatelství, do níž můžeme počítat také oblast pedagogiky volného času a práci asistenta pedagoga, protože vzděláváním v oblasti sociální práce se zabývá jiná část projektu.¹² Uvedené pedagogické profese může vykonávat absolvent oboru Sociální pedagogika na VOŠ, a to na základě § 16, § 17 nebo § 20 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících.

Kvalifikační požadavky na profese vychovatele (a v blízké budoucnosti i sociálního pedagoga) jsou upřesněny Vyhláškou MŠMT č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků. Při praktickém provádění uvedeného zákona a vyhlášky se školy a školská zařízení musí řídit vedle řady předpisů z jiných rezortů (zdravotní, hygienické, bezpečnostní, pracovněprávní) také Nařízením vlády č. 75/2005 Sb. ze dne 26. ledna 2005, o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků.

4.1 Nedostatky kvalifikačních požadavků v oblasti vychovatelství

Formulace požadavků na neučitelské pedagogické profese obsažené v uvedených právních normách vykazují řadu nedostatků. Mezi nejzávažnější nedostatky patří:

- velký rozdíl mezi kvalifikačními požadavky na učitele na straně jedné a na vychovatele a pedagogy volného času na straně druhé: zatímco pro učitele základní a střední školy se dosud požadovalo vstupní vzdělání na minimální úrovni EQF 7, pro vychovatele a pedagogy volného času postačovalo vzdělání na úrovni EQF 5, nebo dokonce (v případě středních pedagogických škol) na úrovni EQF 4;
- chybějící diferenciací kvalifikačních předpokladů pro jednotlivé kariérní stupně v rámci jednotlivých profesí;
- nezařazení profese „pedagog volného času“ do přílohy Nařízení vlády č. 75/2005 Sb., což má za následek nemožnost zřízení místa pedagoga volného času ve školní družině a školním klubu.

Rozdíl mezi minimálními kvalifikačními požadavky na učitele (základních a středních škol) a vychovatele, příp. pedagogy volného času, je tak propastný, že vyvolává dojem jednostranného zaměření našeho školství na intelektuální vzdělávání (dosahování kognitivních kompetencí) a podcenění významu výchovy v tradičním smyslu slova (Komenského „paideia“¹³).

O těchto nedostacích se ví, ale přesto nejsou dlouhodobě řešeny. Jediným pokusem o řešení byla novela zákona z r. 2012, v níž se objevilo rozlišení mezi pedagogem volného času, který vykonává „komplexní přímou pedagogickou činnost v zájmovém vzdělávání“, a pedagogem volného času, který vykonává „díličí přímou pedagogickou činnost v zájmovém vzdělávání“.¹⁴ Přestože v zákoně byla uskutečněna tato změna, návazná právní norma na ni nereaguje: nikde není dosud závazně interpretován rozdíl mezi „díličí“ a „komplexní“ pedagogickou činností pedagoga volného času. Tím je devalvována profese pedagoga volného času jako taková: jestliže se totiž dnes někdo prezentuje (anebo je dokonce zaměstnán) jako pedagog volného času,

¹¹ Srov. *Návrh rozvoje dalšího vzdělávání v pedagogicko-sociální oblasti. Projekt IVOV 2020*. Olomouc: Caritas – Vyšší odborná škola sociální Olomouc, 2021.

¹² Srov. tamtéž.

¹³ Srov. PALOUŠ, Radim. *Čas výchovy*. Řím: Křesťanská akademie, 1987, s. 107–110.

¹⁴ Srov. § 17 zák. č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. Dostupné: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-563?text=%C2%A7%2017> [19. 3. 2021].

může to být jak absolvent čtyřicetihodinového kurzu k získání „dílčí“ kvalifikace, který má pouze střední odborné vzdělání bez maturity, tak absolvent vysoké školy bakalářského či magisterského stupně.¹⁵

S ohledem na specifika povolání vychovatele a pedagoga volného času obsahuje návrh v této části jak koncepci dalšího vzdělávání, tak i návrh inovace kvalifikačních předpokladů.

4.2 Návrh inovace kvalifikačních předpokladů

Kariérní systém pedagogických pracovníků obsažený v přílohách vyhl. č. 317/2005 Sb. obsahuje detailní popis činností, které vykonávají pedagogičtí pracovníci jednotlivých pedagogických profesí. V § 13, odst. 2 této vyhlášky je uvedeno, že se pedagogičtí pracovníci zařazují do kariérních stupňů podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti vykonávané činnosti, dále podle vykonávané specializované činnosti a podle plnění odborné kvalifikace a dalších kvalifikačních předpokladů. Pokud jde o povolání vychovatele a pedagoga volného času, nemůže být třetí kritérium (odborná kvalifikace) v kariérním systému zohledněno, protože zák. 563/2004 Sb. v § 16 a § 17 uvádí celkem čtyři rozdílné cesty (po stránce kvality a kvantity), jak je možné dosáhnout kvalifikačních předpokladů pro výkon profese:

- kurz DVPP (podle rozsahu kurzu a předchozího vzdělání je také různý kvalifikační stupeň);
- střední pedagogická škola (EQF 4);
- vyšší odborná škola pedagogického zaměření / bakalářské vzdělání na VŠ (EQF 6);
- vysoká škola – magisterské vzdělání (EQF 7).

Stupeň vzdělání ale nemá u pedagogů volného času (podle § 17) žádný vliv na kariérní stupeň. Takto postavený systém vzbuzuje dojem, jako by pro vysoce kvalifikovanou práci s lidmi – práci vychovatele – nebyla důležitá odborná erudice pracovníka.

Proto navrhujeme změnu kariérního systému obsaženého v přílohách 4 a 5 vyhl. č. 317/2005 Sb. Do návrhu kariérního systému jsme zahrnuli také kariérní stupně asistenta pedagoga.¹⁶

Tabulka 1: Návrh kariérních stupňů pro asistenty pedagoga, pedagogy volného času a vychovatele

Kariérní stupeň 1 – EQP 4 – platová třída: 6–8

Profese/ Náplň práce	Minimální požadované vzdělání
Asistent pedagoga	
Pomocné výchovné práce zaměřené na zkvalitnění společenského chování dětí a žáků nebo studentů. Pomocné výchovné práce zaměřené na vytváření základních pracovních, hygienických a jiných návyků.	SPŠ SŠ + kurz DVPP
Provádění rutinních prací při výchově dětí a žáků nebo studentů, upevňování jejich společenského chování, pracovních, hygienických a jiných návyků, péče a pomoc při pohybové aktivizaci dětí a žáků nebo studentů.	SPŠ SŠ + kurz DVPP
Výchovné práce zaměřené na zkvalitnění společenského chování dětí a žáků nebo studentů. Výchovné práce zaměřené na vytváření základních pracovních, hygienických a jiných návyků.	SPŠ SŠ + kurz DVPP
Pedagog volného času	

¹⁵ O nedostatku vůle k závažnějším změnám zák. č. 563/2004 Sb. svědčí skutečnost, že se při projednávání řady novel tohoto zákona neobjevila žádná významnější iniciativa, která by navrhovala zvýšení kvalifikačních požadavků pro vychovatele nebo pedagogy volného času, a to ani v těch případech, kdy vykonávají vysoce kvalifikovanou činnost, která vyžaduje rozsáhlou teoretickou průpravu.

¹⁶ Vzhledem k náročnosti profese asistenta pedagoga považujeme za nepřijatelné, že asistent pedagoga nemůže dosáhnout vyššího platového zařazení, než je 8. platová třída, která je u jiných pedagogických profesí (vychovatel) tím nejnižším zařazením.

Výchovně vzdělávací činnost dětí a mládeže nebo dospělých v oblasti volného času se všeobecným zaměřením na rozvoj jejich zájmů, znalostí, tvořivých schopností, probíhající podle výchovně vzdělávacího programu. Dílčí výchovně vzdělávací činnost v zájmovém vzdělávání.	SŠ + kurz DVPP
---	-------------------

Kariérní stupeň 2 – specializovaná činnost – EQF 5 – platová třída: 8–9

Asistent pedagoga	
Výklad textu, popřípadě učební látky a individuální práce s dětmi a žáky nebo studenty podle stanovených vzdělávacích programů a pokynů.	Vzdělání podle kar. stupně 1 + specializační kurz DVPP
Vzdělávací a výchovná činnost podle přesně stanovených postupů a pokynů učitele nebo vychovatele zaměřená na speciální vzdělávací nebo specifické výchovné potřeby dítěte, žáka nebo studenta nebo skupiny dětí, žáků nebo studentů.	Vzdělání podle kar. stupně 1 + specializační kurz DVPP

Kariérní stupeň 3 – EQF 6 – platová třída: 10–11

Pedagog volného času	
Výchovně vzdělávací činnost dětí a mládeže nebo dospělých v oblasti volného času s odborným zaměřením na jejich celkový i specifický rozvoj. Provádění informační a konzultační činnosti a odborné pomoci v oblasti volného času pro předškolní zařízení, školy, školská zařízení, občanská sdružení a další zájemce. Organizace soutěží, přehlídek, soustředění, pobytů a táborové činnosti pro děti, mládež a dospělé.	Bc. DiS
Vychovatel	
Vychovatelská činnost zaměřená na rozvoj osobnosti dítěte nebo žáka, jeho zájmů, znalostí a tvořivých schopností probíhající podle vzdělávacího programu. Výchovně vzdělávací činnost zaměřená na vytváření a rozšiřování vědomostí, dovedností a návyků klientů zařízení sociální péče nebo v záchytných zařízeních včetně rozvíjení jejich zájmové činnosti s využitím pedagogických metod.	Bc. DiS
Komplexní vychovatelská činnost ve školách a školských zařízeních rozvíjející zájmy, znalosti a tvořivé schopnosti dětí a mládeže nebo specificky rozvíjející osobnost dítěte nebo žáka včetně usměrňování variantních výchovných metod a hodnocení jejich účinnosti. Odborné usměrňování zájmových aktivit specializovanými metodami výchovné práce, například vůči problémovým dětem. Komplexní výchovně vzdělávací činnosti ve školách nebo v zařízeních pro výkon ústavní výchovy, ochranné výchovy a preventivně výchovné péče zaměřené na specifické potřeby žáků.	Bc. DiS

Kariérní stupeň 4 – EQF 6 + rozšiřující kurz – platová třída: 11–12

Vychovatel	
Komplexní vychovatelská činnost ve školách a školských zařízeních rozvíjející zájmy, znalosti a tvořivé schopnosti dětí a mládeže nebo specificky rozvíjející osobnost dítěte nebo žáka včetně usměrňování variantních výchovných metod a hodnocení jejich účinnosti. Odborné usměrňování zájmových aktivit specializovanými metodami výchovné práce, např. vůči problémovým dětem. Komplexní výchovně vzdělávací činnosti ve školách nebo v zařízeních pro výkon ústavní výchovy, ochranné výchovy a preventivně výchovné péče zaměřená na specifické potřeby žáků.	Bc./DiS + kurz DVPP rozšiřující

Komplexní výchovná, vzdělávací, diagnostická a preventivní činnost zaměřená na celkový rozvoj osobnosti a na socializaci, resocializaci a reedukaci včetně navrhování cílených opatření k optimalizaci výchovně vzdělávacího procesu v rámci školy nebo školského zařízení. Koordinace činnosti vychovatelů ve výchovných skupinách ve školách a školských zařízeních.	Bc./DiS + kurz DVPP rozšiřující
Samostatné zajišťování výchovně vzdělávací činnosti při uplatnění speciálně pedagogických postupů. Samostatné provádění specifických pedagogických vyšetření a dalších vysoce náročných pedagogických činností. Vytváření programů integrace a inkluze dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v daném zařízení, poskytování pedagogických konzultačních činností.	Bc./DiS + kurz DVPP rozšiřující

Kariérní stupeň 5 – EQF 7 – platová třída: 12–13

Pedagog volného času	
Komplexní pedagogická, primárně diagnostická a preventivní činnost v oblasti volného času včetně prevence sociálně patologických jevů a prevence bezpečnosti a ochrany zdraví dětí a mládeže. Tvorba programů, poskytování metodické a konzultační činnosti a specializované odborné pomoci subjektům působícím v oblasti zájmového vzdělávání a volného času. Zajišťování péče o talenty.	Mgr.
Tvorba obecných celostátních forem a metod ve výchově a vzdělávání v oblasti volného času dětí a mládeže. Komplexní metodická a koordinační činnost v oblasti výchovy a vzdělávání a dalšího vzdělávání pracovníků s dětmi a mládeží.	Mgr.
Vychovatel	
Metodická a specializovaná poradenská činnost poskytovaná vychovatelům, tvorba výchovně vzdělávacích dokumentů, evaluačních nástrojů a preventivních programů. Preventivní, primárně diagnostická a konzultační činnost, koordinace aplikace speciálně pedagogických postupů, nových výchovných metod a metod z jiných odvětví. Samostatné zajišťování výchovně vzdělávací činnosti při uplatnění speciálně pedagogických postupů. Samostatné provádění specifických pedagogických vyšetření a dalších vysoce náročných pedagogických činností. Vytváření programů integrace a inkluze dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v daném zařízení, poskytování pedagogických konzultačních činností.	Mgr.
Metodická a specializovaná poradenská činnost poskytovaná pedagogům a tvorba preventivních programů. Stanovování a aplikace účinných diagnostických a výchovných metod a postupů v diagnostických ústavech a v diagnostických odděleních ústavů sociální péče ve spolupráci s pediatry, neurology, psychiatry a psychology. Stanovování diagnostických a výchovných postupů při výkonu náhradní výchovné péče a asistenčního vzdělávání a výchovné práce s adolescenty, spojené s řešením problémů osob v krizových a mezních životních situacích ve spolupráci s odborníky z jiných odvětví.	Mgr.

Kariérní stupeň 6 – EQF 7 + profesní – platová třída: 13–14

Pedagog volného času	
Tvorba obecných celostátních forem a metod ve výchově a vzdělávání v oblasti volného času dětí a mládeže. Komplexní metodická a koordinační činnost v oblasti výchovy a vzdělávání a dalšího vzdělávání pracovníků s dětmi a mládeží.	Mgr. + kurz ČŽV na VŠ
Metodická a specializovaná poradenská činnost poskytovaná pedagogům a tvorba preventivních programů. Tvorba celostátní koncepce rozvoje jednotlivých oblastí volného času dětí a mládeže – oblast spontánních aktivit a prevence sociálních patologických jevů, oblastí zájmových aktivit a pobytových akcí a environmentálního vzdělávání.	Mgr. + kurz ČŽV na VŠ
Vychovatel	

Stanovování a aplikace účinných diagnostických a výchovných metod a postupů v diagnostických ústavech a v diagnostických odděleních ústavů sociální péče ve spolupráci s pediatry, neurology, psychiatry a psychology. Stanovování diagnostických a výchovných postupů při výkonu náhradní výchovné péče a asistenční vzdělávání a výchovná práce s adolescenty, spojené s řešením problémů osob v krizových a mezních životních situacích ve spolupráci s odborníky z jiných odvětví.	Mgr. + kurz ČŽV na VŠ
--	--------------------------

Kariérní stupeň 7 – EQF 8 – Ph.D. – platová třída 13–14

Koncepční pracovník v oblasti pedagogiky	
Tvorba komplexní koncepce rozvoje oblasti volného času.	Ph.D.
Stanovování koncepce rozvoje studijního oboru nebo výchovně vzdělávacího programu a tvorba zásadních učebních dokumentů včetně jejich obsahového zaměření nebo specializovaná metodologická činnost v oblasti pedagogiky a psychologie, k jejímuž výkonu je nezbytné získání specializace v základním oboru.	Ph.D.

Tento návrh sice vychází z vyhl. č. 317/2005 Sb., ale jeho smyslem je naznačit směr nového stanovení kvalifikačních předpokladů k různým kvalitativně rozdílným činnostem v rámci jedné pedagogické profese. Navržené kariérní stupně 1–2 předpokládají všeobecné vzdělání zpravidla na úrovni EQF 4 (výjimečně EQF 3) a absolvování kurzu akreditovaného v systému DVPP. Kariérní stupně 3 a 4 (EQF 5 a EQF 6) předpokládají absolvování vyšší odborné školy nebo bakalářského vzdělání na vysoké škole. Další navržené kariérní stupně v oblasti sociální pedagogiky již přesahují možnosti vyšších odborných škol a předpokládají vysokoškolské vzdělání.

4.3 Kvalifikace v oblasti neformálního a zájmového vzdělávání dětí a mládeže

Vedle pedagogických profesí, které se realizují ve školách a školských zařízeních, takže se na ně vztahují zákony č. 561/2004 Sb. a 563/2004 Sb. existují pedagogické profese, které nejsou zakotveny v uvedených zákonech, protože se jejich výkon realizuje primárně v rámci neziskového sektoru a teprve sekundárně v některých školských zařízeních. Proto byly v letech 2014–2017 zařazeny do Národní soustavy kvalifikací¹⁷ následující profese, které se ovšem v mnoha případech nerealizují v rámci zaměstnání, ale v rámci dobrovolnictví anebo zcela neformálně, tzn. bez pracovního poměru nebo dobrovolnické smlouvy:

- koordinátor dobrovolníků;
- hlavní vedoucí zotavovací akce dětí a mládeže;
- samostatný vedoucí volnočasových aktivit dětí a mládeže;
- vedoucí volnočasových aktivit dětí a mládeže;
- odborný pracovník v oblasti mezinárodní spolupráce s dětmi a mládeží;
- garant bezpečnosti pro oblast práce s dětmi a mládeží v zájmovém a neformálním vzdělávání.

Absolventi vzdělávacího programu Sociální pedagogika na VOŠ mají na základě absolvování povinných předmětů potřebné kompetence pro výkon profesí vedoucího a samostatného vedoucího volnočasových aktivit dětí a mládeže, jakož i hlavního vedoucího zotavovací akce dětí a mládeže a hlavního vedoucího

¹⁷ Národní soustava kvalifikací (NSK) je státem garantovaný celorepublikový systém stavějící na profesních kvalifikacích, které jako prvek dalšího vzdělávání přináší zákon č. 179/2006 o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání. Na jeho základě mohou být občanům uznávány jejich skutečné znalosti a dovednosti získané ve škole, v neziskové organizaci, v praxi, v kurzu nebo samostudiem. Profesní kvalifikace jsou popisovány v národní soustavě kvalifikací na adrese <http://www.narodnikvalifikace.cz/>.

dětských táborů.¹⁸ Proto bychom považovali za nesmyslné, aby od nich byl nad rámec studia vyžadován speciální kurz anebo speciální zkouška ověřující tyto kompetence.

Vzhledem k tomu, že kompetence potřebné k výkonu těchto profesí jsou výstupem předmětů vzdělávacího programu Sociální pedagogika na VOŠ, může VOŠ nabízet kurzy směřující k těmto kvalifikacím, samozřejmě na základě akreditace udělené MŠMT.

Protože vzdělávací obor Sociální pedagogika připravuje své absolventy na pedagogické profese popsané v odst. 2.2 a 2.3 tohoto dokumentu, jsou na VOŠ, které mají tento obor akreditovaný, prokazatelně podmínky k tomu, aby tyto školy poskytovaly základní i doplňující kvalifikaci v rámci kurzů dalšího vzdělávání. Je otevřenou otázkou, zda je povinná vazba těchto kurzů na akreditaci v systému DVPP funkční a zda by nemělo smysl uvažovat o zjednodušení celého procesu.¹⁹ Vzhledem k tomu, že VOŠ realizující vzdělávací obor Sociální pedagogika je často také nositelem akreditace k uskutečňování dalšího vzdělávání v sociální práci,²⁰ domníváme se, že by propojení obou systémů mohlo přinést zjednodušení a zvýšení funkčnosti dalšího vzdělávání na VOŠ.

4.4 Návrh systému kvalifikačních kurzů vybraných pedagogických profesí

V návaznosti na dokument *Návrh rozvoje dalšího vzdělávání v oblasti sociální práce*, který obsahuje profesní stupně kvalifikací v sociální práci a v předškolní pedagogice,²¹ navrhujeme pro oblast sociální pedagogiky následující systém kurzů dalšího vzdělávání:

Tabulka 2: Návrh systému kvalifikačních kurzů vybraných pedagogických profesí

Označení profese, profesní stupeň, výstupní úroveň, platová třída	Vstupní úroveň	Požadavky na vzdělání a praxi	Oprávněné činnosti
1 – VZDĚLÁNÍ PRO POMOCNÉ PEDAGOGICKÉ PRACOVNÍKY			
Asistent pedagoga Vedoucí zájmového útvaru	EQF 4 (SPŠ)	Pro udržení kvalifikace a zvýšení platové třídy nutné DV	Práce pod vedením kvalifikovaného pedagogického pracovníka
Stupeň: profesní pomocník Ekvivalent EQF 4 (Platová třída: 6–8)	EQF 4 (SŠ s maturitou) v jiném oboru	EQF 4 (SŠ) + akreditovaný v systému DVPP	
	Vzdělání nižší než EQF 4	Kurz pro asistenty pedagoga	Práce asistenta pedagoga ve třídách, kde se nevzdělávají děti se speciálními

¹⁸ Kurzy hlavního vedoucího dětských táborů mohou pořádat nestátní neziskové organizace, které k tomu mají oprávnění při splnění podmínek popsanych v dokumentu MŠMT, č. j. 16 752/2004-51, ze dne 10. 7. 2004.

¹⁹ Zejména požadavek, aby VOŠ, která chce nabízet kvalifikační kurzy v oblasti pedagogiky, byla registrována také jako zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, je diskutabilní (viz kapitola 1).

²⁰ Srov. § 117a zák. č. 108/2006, o sociálních službách. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108?text=%C2%A7%20117a> [19. 3. 2021].

²¹ Srov. tabulku č. 1. Profesní stupně kvalifikací v sociální práci ve vazbě na EQF v *Návru rozvoje dalšího vzdělávání v pedagogicko-sociální oblasti*, s. 7–8.

			vzdělávacími potřebami.
		Kurz pro přímou dílčí pedagogickou činnost v zájmovém vzdělávání nebo kurz pro vedoucí rekreačních pobytů pro děti	Vedení zájmových útvarů a dětských táborů, vedoucí volnočasových aktivit dětí a mládeže
Asistent pedagoga – specialista Stupeň: Profesní specializovaný pomocník Ekvivalent EQF 5 (Platová třída: 8–9)	EQF 4	Absolvování specializačního kurzu zaměřeného na speciální pedagogiku o rozsahu min. 80 hodin	Vzdělávací a výchovná činnost podle přesně stanovených postupů a pokynů učitele nebo vychovatele zaměřená na speciální vzdělávací nebo specifické výchovné potřeby dítěte, žáka nebo studenta nebo skupiny dětí, žáků nebo studentů.
		Absolvování specializačního kurzu zaměřeného na práci s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami a na didaktiku ZŠ	Práce asistenta pedagoga spočívající převážně ve výkladu textu, popřípadě učební látky a individuální práci s dětmi a žáky nebo studenty podle stanovených vzdělávacích programů a pokynů.
2 – DOPLŇUJÍCÍ VZDĚLÁNÍ PRO SAMOSTATNÉ PEDAGOGICKÉ PRACOVNÍKY			
Vychovatel – Pedagog volného času Stupeň: Profesní pracovník Ekvivalent EQF 5 (Platová třída: 9–10) Pro udržení kvalifikace nutné DV v aktuálních znalostech	EQF 4	Absolvování kurzu akreditovaného v systému DVPP v rozsahu minimálně 250 hodin	Výchovně vzdělávací činnost dětí a mládeže nebo dospělých v oblasti volného času s odborným zaměřením na jejich celkový i specifický rozvoj. Provádění informační a konzultační činnosti a odborné pomoci v oblasti volného času pro předškolní zařízení, školy, školská zařízení, občanská sdružení a další zájemce. Organizace soutěží, přehlídek, soustředění, pobytů a táborové činnosti pro děti, mládež a dospělé.

			Vychovatelská činnost zaměřená na rozvoj osobnosti dítěte nebo žáka, jeho zájmů, znalostí a tvořivých schopností probíhající podle vzdělávacího programu.
		Absolvování kurzu splňujícího standardy MŠMT pro neformální vzdělávání	Hlavní vedoucí zotavovací akce dětí a mládeže, samostatný vedoucí volnočasových aktivit dětí a mládeže.

3 – ROZŠÍŘUJÍCÍ A SPECIALIZAČNÍ VZDĚLÁNÍ PEDAGOGŮ

Specializovaný vychovatel – pedagog volného času Stupeň: Profesní odborník Ekvivalent EQF 7 (Platová třída: 11–12) Tento stupeň dalšího vzdělávání je požadován pro vedoucí nebo koncepční pracovníky ve školách a školských zařízeních	EQF 6 v oboru	Obhajoba odborné práce a specializovaných vědomostí po doložení: - supervidované praxe na dané úrovni kompetencí v rozsahu min. 200 h - kurzu akreditovaného v systému DVPP (2 roky, 8 dílčích zkoušek) Rozšířená možnost – akceptovat k obhajobě absolventské práce a zkoušce absolventy po doložení významné praxe a portfolia studijních aktivit v neformálním nebo celoživotním vzdělávání nebo tvůrčí činnosti.	Komplexní výchovná, vzdělávací, diagnostická a preventivní činnost zaměřená na celkový rozvoj osobnosti a na socializaci, resocializaci a reedukaci včetně navrhování cílených opatření k optimalizaci výchovně vzdělávacího procesu v rámci školy nebo školského zařízení. Koordinace činnosti vychovatelů ve výchovných skupinách ve školách a školských zařízeních. Samostatné zajišťování výchovně vzdělávací činnosti při uplatnění speciálně pedagogických postupů. Samostatné provádění specifických pedagogických vyšetření a dalších vysoce náročných pedagogických činností. Vytváření programů integrace a inkluze dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v daném zařízení, poskytování
---	---------------	---	--

			pedagogických konzultačních činností.
Specializovaný sociální pedagog Stupeň: Profesní odborník – specialista Ekvivalent EQF 8 (Platová třída: 13–14) Tento stupeň vzdělání je požadován pro udržení kvalifikace.	EQF 6 v oboru	Obhajoba odborné práce a specializovaných vědomostí po doložení: - profesní praxe (4 roky) - kurzu akreditovaného v systému DVPP (1 rok, 4 dílčí zkoušky)	Řešení sociální situace žáků a jejího negativního dopadu na vzdělávání, pravidelnou školní docházku, fungování základních společenských mechanismů v rodině a přítomnost základních sociálních a hygienických návyků u žáků. ²² Řešení výchovných problémů žáků a problémových projevů, které jsou odrazem rizikového prostředí, v němž žák žije.

²² Srov. MICHALÍK, Jan a kol. *Katalog podpůrných opatření. Obecná část. Pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu zdravotního nebo sociálního znevýhodnění*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 167. Dostupné z: <http://inkluzi.upol.cz/ebooks/katalog-vseobecny/katalog-vseobecny.pdf> [19. 3. 2021].

5 Kurzy určené k rozšíření kompetencí absolventů vzdělávacího oboru Sociální pedagogika a příbuzných oborů

Předchozí kapitola tohoto návrhu se týkala především těch kurzů, jimiž studenti dosahují vyšší kvalifikaci ve vybraných neučitelských pedagogických oborech. Současný systém vzdělávání a uplatnění sociálních pedagogů však vyžaduje, aby systém DV v sociální pedagogice obsahoval rovněž kurzy, které jsou určeny k rozšíření kompetencí v tomto oboru. V podstatě se jedná o tři druhy tohoto rozšíření: prohloubení dosažené kvalifikace v oblasti sociální práce a neučitelské pedagogiky, dále o doplnění znalosti z oboru Sociální pedagogika pro absolventy příbuzných studijních oborů, a nakonec o rozšíření kompetencí v rámci již získané kvalifikace. Společnou charakteristikou těchto kurzů je skutečnost, že nejsou (a nebudou) legislativně vyžadovány k výkonu profese. Půjde o doplnění vzdělání za účelem kvalitnějšího výkonu profese. Bude na zaměstnavateli, zda bude od svých zaměstnanců vyžadovat účast na takovém kurzu, případně zda tuto účast také finančně podpoří.

Tyto kurzy nejsou určeny pouze pro absolventy vzdělávacího programu Sociální pedagogiky, ale také – nebo dokonce především – pro absolventy jiných, příbuzných oborů, jako je pedagogika volného času, vychovatelství nebo sociální práce. Důvodem je, že současná legislativa umožňuje jak výkon profese sociálního pracovníka absolventům studia sociální pedagogiky,²³ tak výkon profese sociálního pedagoga absolventům studia sociální práce.²⁴ Vedle toho je třeba konstatovat, že absolventi některých dalších neučitelských pedagogických oborů (na VOŠ, ale i na VŠ) nedostávají v rámci svého studia dostatečné informace týkající se sociálních problémů dětí a mládeže, a proto si je potřebují doplnit příslušným kurzem.²⁵

Všechny uvedené profese mohou vykonávat také absolventi některých dalších vzdělávacích oborů VOŠ nebo studijních programů VŠ. Absolventům jiných oborů ovšem často chybí některé kompetence, které získali v řádném studiu absolventů vzdělávacího oboru, resp. studijního programu Sociální pedagogika. Předkládaná koncepce dalšího vzdělávání v oblasti sociální pedagogiky obsahuje návrh doplňujících kurzů (modulů) sociální pedagogiky pro jednotlivé profese.

5.1 Kurzy pro absolventy studia sociální práce, kteří vykonávají edukační činnost

V některých sociálních službách se na základě zák. č. 108/2006 Sb. realizují tzv. výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti (§ 35), které mají do značné míry edukační charakter. Vzhledem k tomu, že v minimálních standardech vzdělávání v sociální práci nejsou obsažena pedagogická témata, absolventům vzdělávacích oborů, resp. studijních programů zaměřených na sociální práci zpravidla chybí některé kompetence, které jsou předpokladem k dobré realizaci výchovných, vzdělávacích a aktivizačních činností, které vykonávají v sociálních službách s následujícími cílovými skupinami:

- a) s rodinami se sociálním nebo zdravotním znevýhodněním;
- b) s klienty nízkoprahových zařízení pro děti a mládež;
- c) s klienty, kteří potřebují pomoc při upevňování a obnovování sociálních vztahů k přirozenému prostředí;
- d) s dětmi a mládeží v rámci komunitní práce nebo práce se skupinou.

²³ Srov. § 110 zák. č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108?text=110> [19. 3. 2021].

²⁴ Srov. schválený text tisku 503, novelu zákona o pedagogických pracovnících. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=8&ct=503&ct1=0&v=PZ&pn=3&pt=1> [19. 3. 2021].

²⁵ Do studijních plánů oborů pedagogiky volného času a vychovatelství bývá obvykle zařazována problematika sociální pedagogiky pouze jako jednosemestrální kurz bez dalších návazností (např. JU v Českých Budějovicích).

Přestože práce s uvedenými cílovými skupinami je značně různorodá, je možné určit sadu kompetencí, kterou by si sociální pracovníci, resp. pracovníci v sociálních službách, kteří s těmito cílovými skupinami pracují, měli doplnit. Jsou to tyto kompetence:²⁶

- znalost základních pojmů, hlavních teorií a metodických přístupů v oblasti pedagogiky a vybraných pedagogických subdisciplín;
- znalost základních procesů a jevů pedagogické reality, a to v oblasti školní i mimoškolní, ve sféře formálního a neformálního vzdělávání i informálního učení, ve vztahu k jedincům a skupinám všech věkových skupin a různých výchovných a vzdělávacích potřeb;
- aplikace edukačních a komunikačních postupů u jedinců se speciálními vzdělávacími potřebami;
- zvládání praktických pedagogických problémů a situací;
- organizování a vedení edukativních činností s určitou cílovou skupinou;
- připravit a realizovat konkrétní výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, jako např. hry, sportovní aktivity, výtvarné a umělecké aktivity, rukodělné činnosti, estetické činnosti apod.;
- navazovat a vést pedagogickou komunikaci ve skupině a v komunitě.

Proto považujeme za užitečné vytvořit pro sociální pracovníky (pracovníky v sociálních službách), kteří neabsolvovali vzdělávací obor, resp. studijní program Sociální pedagogika, a přitom pracují s výše uvedenými skupinami, doplňující kurz dalšího vzdělávání sociálních pracovníků, který bude obsahovat předměty uvedené v tabulce č. 3.

Tab. 3 – Seznam předmětů doplňujícího studia pro sociální pracovníky vykonávající výchovně vzdělávací a aktivizační činnosti

Předměty	Sledované kompetence	Rozsah vyučovacíh hodin
Teorie výchovy	Pochopení principů edukační reality a smyslu edukační činnosti.	8
Sociální pedagogika	Pochopení základních pojmů sociální pedagogiky, principů a cílů neformální a informální edukace, vlivu prostředí a možností rozvoje osobnosti v rodině a ve volném čase.	12
Speciální pedagogika	Pochopení situace lidí se znevýhodněním, zejména se zvláštními vzdělávacími potřebami; zohlednění konkrétního postižení při edukační činnosti.	8
Základy didaktiky	Schopnost připravit vzdělávací aktivitu s ohledem na cíle vzdělávání, věk a specifika cílové skupiny.	8
Pedagogika volného času	Schopnost adekvátního přístupu k dětem a mladým lidem, schopnost učit je zacházet s časem vlastního života.	8
Metodika zájmových činností	Schopnost organizovat a vést výchovně zaměřené zájmové činnosti a jiné volnočasové aktivity.	8
Animace	Schopnost rozvíjet osobní (kreativní) potenciál jednotlivce i skupiny v rámci komunitní práce a otevřené práce s mládeží.	8
Pedagogická praxe	Aplikace teoretických znalostí z pedagogiky a didaktiky v praxi.	20
Celkový rozsah		80 hodin

Vzhledem k současné legislativní situaci není možné, aby navrhovaný kurz byl povinnou součástí potřebnou k získání kvalifikace k výkonu profese sociálního pracovníka, resp. pracovníka v sociálních službách, který pracuje se zmíněnými cílovými skupinami. Přesto navrhujeme, aby byl nabízen v rámci systému dalšího vzdělávání na VOŠ zaměřených na sociální pedagogiku.

²⁶ Srov. *Standardy vzdělávání pro obor vzdělávání Sociální pedagogika na vyšších odborných školách* vytvořené v rámci projektu IVOV. Praha, 2019.

5.2 Kurzy zaměřené na řešení sociálních problémů dětí a mládeže (pro pedagogy)

Absolventi oborů vzdělávání, resp. studijních programů zaměřených na neučitelskou pedagogiku, mají obvykle dostatečné vzdělání v oblasti pedagogiky a psychologie, často jim ovšem scházejí kompetence, které potřebují, když se setkají s nebezpečím sociální exkluze, se sociálně patologickými jevy, jakož i s osobami se sociálním či zdravotním znevýhodněním. Konkrétně se jedná o následující kompetence, které si absolventi pedagogických studijních a vzdělávacích oborů, kteří pracují v sociálních službách, potřebují doplnit:

- pochopení etických principů sociální práce;
- znalost teorie a umění aplikace metod sociální práce;
- znalost a aplikace právních norem v sociální oblasti;
- znalost principů sociální politiky;
- pochopení vzniku a rozvoje sociálních deviací;
- interpretace informace o životní situaci klientů a využívat k tomu také výsledky sociálně-vědných výzkumů;
- určit na základě posouzení nepříznivé životní situace dítěte (jeho rodiny anebo komunity) odpovídající pomáhající intervenci;
- identifikovat okolnosti, které v rámci životní situace konkrétního klienta nebo komunity vyvolávají nesnáze v interakcích s ostatními subjekty sociálního prostředí;
- realizovat pomáhající intervenci.

V tabulce č. 4 uvádíme kompetence (znalosti, dovednosti), které si pro práci v sociálních službách potřebují doplnit absolventi většiny pedagogických oborů. Jednotlivé kompetence jsou přiřazeny k navrženým vyučovacím předmětům.

Tab. 4 – Seznam předmětů doplňujícího studia pro pedagogy pracující v sociálních službách

Předměty	Sledované kompetence	Rozsah vyučovacích hodin
Filosofie a etika	Pochopení etických principů sociální práce.	8
Teorie a metody sociální práce	Znalost teorie a umění aplikace metod sociální práce.	12
Právo	Znalost a aplikace právních norem v sociální oblasti.	4
Sociální politika	Znalost principů sociální politiky.	4
Sociální patologie	Pochopení vzniku a rozvoje sociálních deviací.	8
Vybrané kapitoly ze sociologie	Interpretovat informace o životní situaci klientů a využívat k tomu také výsledky sociálně-vědných výzkumů.	8
Sociální práce s vybranými cílovými skupinami	Určit na základě posouzení nepříznivé životní situace dítěte (jeho rodiny anebo komunity) pomáhající intervenci.	8
Psychologie pro sociální práci	Identifikovat okolnosti, které v rámci životní situace konkrétního klienta nebo komunity vyvolávají nesnáze v interakcích s ostatními subjekty sociálního prostředí.	8
Supervize praxe v pomáhajících profesích	Realizovat pomáhající intervenci.	20
Celkový rozsah		80 hodin

5.3 Rozšiřující kurzy pro absolventy studia sociální pedagogiky

Do koncepce dalšího vzdělávání v oblasti sociální pedagogiky patří rovněž specializační kurzy, jejichž cílem je, aby si frekventanti buď osvojili metodu, přístup nebo koncepci, kterou neznají ze svého dosavadního

profesního vzdělání, anebo aby se naučili pracovat se specifickou cílovou skupinou, příp. ve specifických podmínkách.

Pro výkon některých profesí (nebo pro některá prostředí) platné právní normy vyžadují vzdělání přesahující obor sociální pedagogika a vyžadují jiné vzdělání, jako např. vzdělání v oboru speciální pedagogika nebo zdravotnictví, musí takové vzdělání zajišťovat školy nebo jiné vzdělávací instituce, specializované na tyto obory. Proto nejsou kurzy tohoto zaměření obsahem této koncepce.

Specializační kurzy v oblasti sociální pedagogiky v sobě zahrnují spíše kurzy zaměřené na osvojení si (nových) pedagogických metod anebo metod na pomezí sociální pedagogiky a sociální práce.

V současnosti můžeme uvažovat o těchto metodách či přístupech, které si mohou frekventanti osvojit v rámci specializačních kurzů. Následující tabulka obsahuje návrh některých specializačních kurzů.

Tab. 5 – Návrh specializačních kurzů pro doplnění vzdělání sociálních pedagogů

Téma kurzu	Cíl kurzu (kompetenční cíl)	Rozsah vyučovacíh hodin
Sociálně kulturní animace	Absolvent umí aplikovat principy animace v sociální práci.	40
Výchovná animace	Absolvent umí aplikovat principy animace ve výchově.	40
Pedagogika zážitku	Absolvent umí připravovat a realizovat zážitkové kurzy.	80
Vedení zážitkových kurzů	Absolvent umí vést kurzy pedagogiky zážitku.	40
Pedagogika sociálního prostoru	Absolvent umí připravit prostředí a umožňovat realizaci mladých lidí v rámci koncepce pedagogiky sociálního prostoru.	40
Sociálně pedagogické doprovázení	Absolvent umí doprovázet mladé lidi v pozici informálního pedagoga (v koncepci „informal education“).	80
Salesiánský výchovný styl	Absolvent umí aplikovat salesiánský výchovný přístup ve školských zařízeních, v sociálních službách a v pastoraaci.	80
Projektová práce v oblasti osobnostní a sociální výchovy	Absolvent umí připravit a realizovat projekt (např. výjezdový kurz) zaměřený na osobnostní a sociální výchovu.	80
Rozvoj kreativity	Absolvent umí rozvíjet kreativitu ve zvoleném oboru (hudba, dramatická výchova, výtvarné aktivity atd.)	40
Pohybová výchova	Absolvent umí vést a organizovat sportovní a pohybové aktivity rekreačního zaměření	40

6 Akreditace, monitoring a personální zabezpečení kurzů

VOŠ se zaměřením na sociální pedagogiku mají akreditovaný vzdělávací obor Sociální pedagogika, který obsahuje stejné nebo obdobné předměty, které jsou nutným předpokladem kvalifikace, kterou získávají účastníci kurzů akreditovaných v systému DVPP. Proto považujeme povinnost akreditovat jednotlivé kurzy v systému DVPP za nadbytečnou a navrhuje zjednodušení procesu akreditace tak, aby každá VOŠ, která má akreditovaný příslušný vzdělávací program, byla akreditována jako instituce vzdělávající v pedagogice, a na základě toho pak mohla sama udělovat osvědčení o absolvování kvalifikačních kurzů, bez nutnosti akreditovat každý kurz jednotlivě.²⁷

Navržený typ uznávání kvalifikačních kurzů by ovšem předpokládal systém monitoringu a evaluace těchto kurzů, který by uskutečňovala sama VOŠ, přičemž by tento proces podléhal schválení a dozoru příslušného oddělení MŠMT. Každá VOŠ by pak měla povinnost monitorovat realizaci těchto kurzů, což by znamenalo shromažďovat a pravidelně hodnotit tyto ukazatele:

- personální zajištění kurzů (zda kurz vede kvalifikovaný vyučující, který vyučuje ekvivalentní předmět také ve vzdělávacím oboru VOŠ);
- počet účastníků a absolventů kurzů (zda nabídka odpovídá poptávce a jaká je úspěšnost účastníků);
- zajištění studijních podkladů a opor, včetně e-learningu;
- finanční rentabilita kurzu;
- zpětné vazby účastníků kurzu.

Kromě tohoto interního monitoringu navrhuje zavedení externí evaluace. K této externí evaluaci se jeví jako nejvhodnější využít (podobně jako u oboru Sociální práce)²⁸ profesní organizace, tj. Asociace vzdělavatelů v sociální pedagogice, příp. Asociace vzdělavatelů v pedagogice volného času.²⁹ Externí evaluační orgán by poté podával zprávu oddělení MŠMT provádějícímu kontrolní činnost. Samozřejmě by tím nijak nebyla dotčena pravomoc České školní inspekce, jak je stanoveno ve Školském zákoně.³⁰

Pokud se má rozvíjet systém dalšího vzdělávání, je nutné vytvořit nástroje na rozvíjení a kontrolu kvality kurzů. Kromě více méně administrativního monitoringu a kontroly (viz kap. 2.5) je podmínkou kvality především personální zabezpečení kurzů. Za odbornou stránku realizace kurzů odpovídá:

- a) garant kurzu,
- b) interní vyučující VOŠ,
- c) externí lektori.

Vzhledem k zapojení vyučujících VOŠ do DV navrhuje, aby výuka v kurzech DV byla hodnocena jako práce učitele, a tak byla zařazena do úvazků interních vyučujících VOŠ.

Hlavní odpovědnost za odbornou stránku kurzu DV má garant kurzu. Garant kurzu by měl být vždy interním zaměstnancem VOŠ, který je k této funkci pověřen ředitelem VOŠ. Musí přitom splňovat kvalifikační požadavky na učitele VOŠ podle § 11 zákona č. 563/2004 Sb. a nadto mít minimálně dvouletou praxi v oboru sociální pedagogiky, resp. sociální práce, a pětiletou praxi jako učitel VOŠ nebo VŠ.

²⁷ Forma, jak vyhovět legislativním požadavkům, může být různá: od oficiálního předání pravomoci vykonávat akreditované kurzy bez předchozího schvalování jednotlivých kurzů přes registraci VOŠ jako zařízení pro DVPP až po zjednodušené schvalování příslušným odborem MŠMT.

²⁸ Srov. kapitolu *Monitoring a kontrola kvality v Návrhu rozvoje dalšího vzdělávání v pedagogicko-sociální oblasti*, s. 14.

²⁹ Uskutečnění tohoto návrhu ovšem závisí na finančních a personálních možnostech zmíněných oborových asociací. Proto nelze momentálně stanovit, zda, případně v jakém časovém horizontu, lze počítat se zapojením těchto organizací do evaluace programů dalšího vzdělávání na VOŠ.

³⁰ Srov. § 174 zák. č. 561/2004 Sb. (školský zákon). Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561?text=174> [19. 3. 2021].

Jeho povinností je:

- vytvářet program kurzu a předložit jej ke schválení vedení VOŠ, po prokázané konzultaci s odborníky (dva pozitivní posudky odborníků: jeden z oblasti vědy, jeden z oblasti praxe);
- prověřit kvalifikaci jednotlivých vyučujících, resp. lektorů;
- stanovit, příp. upřesnit výstupní podmínky kurzu (např. parametry závěrečné práce);
- reagovat na zpětnou vazbu ze strany studentů, která se týká obsahové stránky kurzu;
- zodpovídat se (min. jedenkrát ročně) vedoucímu DV na VOŠ.

Kvalifikační nároky na interního vyučujícího VOŠ jsou dány zákonem (viz výše). Pro výuku v systému DV nejsou stanoveny žádné další požadavky. Povinnosti interního vyučujícího zapojeného v dalším vzdělávání jsou tyto:

- příprava studijních materiálů a opor, včetně e-learningu;
- bezprostřední příprava na výuku (také tato příprava je součástí úvazku);
- výuka;
- komunikace se studenty (osobní, elektronická);
- účast na závěrečných zkouškách (na základě dohody s vedoucím DV).

Předpokládá se, že kvalita výuky v kurzech je srovnatelná s kvalitou výuky vzdělávacího programu VOŠ. V současné době stoupá význam elektronické komunikace a přípravy elektronických studijních opor pro studenty.

Externí lektori jsou v systému DV významní zejména tím, že zajišťují větší propojení teorie s praxí, které je významným pozitivním rysem VOŠ, ačkoliv i ve vysokém školství zaznamenáváme pokusy o větší zapojení odborníků z praxe.³¹ Proto jako vstupní kvalifikační požadavek na externího lektora navrhujeme stupeň vzdělání odpovídající ESQ 6 nebo 7 a současně praxi v oboru. Pokud lektor již v oboru nepracuje, navrhujeme minimálně desetiletou praxi, od níž neuplynulo víc než pět let.

Povinnosti externího lektora jsou tyto:

- příprava studijních materiálů a opor;
- výuka;
- komunikace se studenty (osobní, elektronická);
- zprostředkování kontaktu s praxí.

K povinnostem garanta kurzu patří výběr všech vyučujících, včetně externích lektorů. Proto předpokladem zaměstnání externího lektora je rozhovor s garantem kurzu a s vedoucím DV.

³¹ K zapojení odborníků z praxe ve VŠ, viz nařízení vlády č. 274/2016 Sb., o standardech pro akreditace ve vysokém školství, část II, hl. II, písm. D.

7 Závěr

Navrhovaná koncepce vychází ze současné situace a možností uplatnění absolventů vzdělávacího oboru / studijního programu Sociální pedagogika. Neobsahuje zdaleka všechny možnosti doplňujícího vzdělání v oblasti sociální pedagogiky. Kromě středně rozsáhlých kurzů uvedených v této koncepci patří do programu dalšího vzdělávání v sociální pedagogice také krátké kurzy na dílčí témata, které si každý vzdělavatel (každá škola) zařadí do svého ročního plánu dle vlastní potřeby a poptávky. Cílem této koncepce je profilování dalšího vzdělávání při vyšších odborných školách realizujících vzdělávací obor Sociální pedagogika.

Vzhledem k tomu, že základní kvalifikační nároky na výkon těch pedagogických profesí, pro které je kvalifikovaný také absolvent studia sociální pedagogiky, jsou minimalistické (viz kap. 1), je návrh nové kvalifikační struktury poněkud odlišný od návrhu obsaženého v dokumentu *Návrh rozvoje dalšího vzdělávání v pedagogicko-sociální oblasti*. Oproti vzdělávacímu oboru Sociální práce klademe větší důraz na úroveň základní profesní kvalifikace (včetně studia na VŠ) a na druhé straně nechceme pedagogické pracovníky v oblasti neučitelské pedagogiky zatěžovat povinnostmi doplňování kvalifikace. Doplňování kvalifikace je sice součástí návrhu, ale pouze jako *doporučení* (viz kap. 3).

Otázky související s materiálním a finančním zajištěním považujeme za vyhovující, proto se tato témata v návrhu neobjevují. Protože považujeme pro vzdělávání sociálních pedagogů za důležitou interakci mezi vyučujícími a studentem (byť třeba jen online) nenavrhujeme možnost rozšíření kvalifikace absolvováním zkoušky, jak je tomu u některých jiných oborů.

Podstatnější změny jsme navrhli pouze v kariérním systému a v systému akreditací kurzů dalšího vzdělávání, a to ve smyslu zvýšení váhy výchovatelských profesí a zjednodušení systému administrace kurzů.

Literatura

- BEDNÁŘ, Martin. Efektivita vzdělávání – zamyšlení na úvod. In: *Efektivita vzdělávání v sociálních službách a její vztah k prevenci sociálního vyloučení uživatelů sociálních služeb*. Olomouc: Caritas – Vyšší odborná škola sociální Olomouc, 2015. ISBN 978-80-87623-11-4.
- HAVRDOVÁ, Zuzana. *Kompetence v praxi sociální práce: metodická příručka pro učitele a supervizory v sociální práci*. Praha: Osmium, 1999. ISBN 80-902081-8-5.
- HRONÍK, František, VEDRALOVÁ, Jitka, HORVÁTH, Luboš. *Kompetenční modely: Učit se praxí: rozvoj lidských zdrojů v malých a středních podnicích*. Vyd. 1. Brno: Motiv Press, 2008. ISBN 978-80-904133-2-0.
- KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0643-9.
- MATOUŠEK, Oldřich, HEJNOVÁ, Kateřina. Profesiogram jako podklad pro konstrukci vzdělávacích programů. In: *Sociální práce/Sociální práce*, 2019 (2), str. 106–117. ISSN: 1213-6204.
- MICHALÍK, Jan a kol. Katalog podpůrných opatření. Obecná část. Pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu zdravotního nebo sociálního znevýhodnění. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. [vid. 19.03.2021]. ISBN 978-80-244-4675-2. Dostupné z: <http://inkluzi.upol.cz/ebooks/katalog-vseobecny/katalog-vseobecny.pdf>
- MŠMT. Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2015–2020. [vid. 19.03.2021]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/dlouhodoby-zamer-vzdelavani-a-rozvoje-vzdelavaci-soustavy-3>
- MŠMT. Hlavní směry vzdělávací politiky ČR do roku 2030. Pracovní verze ze dne 31. 10. 2019 určená k diskusi. [vid. 22.06.2020]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/51582/>
- MŠMT. Standardy a metodická doporučení. [vid. 19.03.2021]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/standardy-a-metodicka-doporučení>
- Národní soustava povolání. [vid. 22.06.2020]. Dostupné z: <http://kompetence.nsp.cz/napoveda.aspx>
- Evropský kvalifikační rámec [online]. In: *NUV.cz* [vid. 14. 09.2020]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/eqf/co-je-eqf>
- Návrh rozvoje dalšího vzdělávání v pedagogicko-sociální oblasti. Olomouc: Caritas – Vyšší odborná škola sociální Olomouc, 2020. Nepublikovaný výstup z projektu Inovace vyššího odborného vzdělávání v pedagogicko-sociální oblasti (IVOV), reg. číslo: CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_041/0008052.
- PALOUŠ, Radim. *Čas výchovy*. Řím: Křesťanská akademie, 1987. ISBN: 80-04-25415-2.
- POTMĚŠILOVÁ, Petra a kol. *Sociální pedagogika v teorii a praxi*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3831-3.
- PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-3470-5.
- Standardy vzdělávání pro obor vzdělávání Sociální pedagogika na vyšších odborných školách. Praha, 2019. Nepublikovaný výstup z projektu Inovace vyššího odborného vzdělávání v pedagogicko-sociální oblasti (IVOV), reg. číslo: CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_041/0008052.
- VETEŠKA, Jaroslav, TURECKIOVÁ, Michaela. *Vzdělávání a rozvoj podle kompetencí: kompetence v andragogice, pedagogice a řízení*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-54-9.
- VETEŠKA, Jaroslav a kol. *Teorie a praxe kompetenčního přístupu ve vzdělávání*. Vyd. 1. Praha: Educa Service, 2011. ISBN 978-80-87306-09-3.

Vzdělávání a odborná příprava 2020. Hlavní zjištění pracovních skupin 2014–2015. [vid. 28.05.2019].
Dostupné z: https://ec.europa.eu/assets/eac/education/policy/strategic-framework/expert-groups/2014-2015/group-highlights_cs.pdf

Seznam právních norem

Nařízení vlády č. 274/2016 Sb., o standardech pro akreditace ve vysokém školství.

Tisk 503, novela zákona o pedagogických pracovnících.

Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání).

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících.

PŘÍLOHA – Deskriptory Evropského kvalifikačního rámce (EQF)³²

EQF	Deskriptory popisující úroveň kvalifikací		
	Znalosti	Dovednosti	Kompetence
Úroveň 4	faktické a teoretické znalosti v širokých souvislostech v oboru práce nebo studia	řada kognitivních a praktických dovedností požadovaných při řešení specifických problémů v oboru práce nebo studia	schopnost řídit sebe samého v rámci pokynů v oblastech práce nebo studia, které jsou obvykle předvídatelné, ale mohou se měnit dohlížet na běžnou práci jiných osob a nést určitou odpovědnost za hodnocení a zlepšování pracovních či vzdělávacích činností
Úroveň 5	rozsáhlé a specializované faktické a teoretické znalosti v oboru práce nebo studia a uvědomování si hranic těchto znalostí	rozsáhlá škála kognitivních a praktických dovedností požadovaných při rozvíjení tvůrčích řešení abstraktních problémů	řídit a kontrolovat pracovní či vzdělávací činnosti, při nichž dochází k nepředvídatelným změnám posuzovat a rozvíjet své vlastní výkony a výkony ostatních
Úroveň 6	pokročilé znalosti v oboru práce nebo studia zahrnující kritické chápání teorií a zásad	pokročilé dovednosti prokazující zvládnutí oboru a smysl pro inovace, jež jsou požadovány při řešení složitých a nepředvídatelných problémů ve specializované oblasti práce nebo studia	řídit složité technické nebo odborné činnosti či projekty a nést odpovědnost za rozhodování v kontextu nepředvídatelné pracovní nebo vzdělávací náplně nést odpovědnost za řízení odborného rozvoje jednotlivců a skupin
Úroveň 7	vysoce specializované znalosti, z nichž některé jsou v popředí znalostí v oboru práce nebo studia, sloužící jako základ originálního myšlení nebo výzkumu kritické uvědomování si znalostí v oboru a na rozhraní mezi různými oblastmi	speciální dovednosti požadované při řešení problémů ve výzkumu a/nebo při inovacích s cílem rozvíjet nové znalosti a postupy a integrovat poznatky z různých oblastí	řídit a transformovat pracovní nebo vzdělávací kontexty, které jsou složité, nelze je předvídat a vyžadují nové strategické přístupy nést odpovědnost za přispívání k profesním znalostem a postupům a/nebo za posuzování strategických výkonů týmů

³² Evropský kvalifikační rámec [online]. In: NUV.cz [vid. 14. 09.2020]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/eqf/co-je-eqf>

<p>Úroveň 8</p>	<p>znalosti na špičkové úrovni v oboru práce nebo studia a na rozhraní mezi obory</p>	<p>vysoce pokročilé a specializované dovednosti a techniky, včetně syntézy a hodnocení, požadované při řešení kritických problémů ve výzkumu a/nebo inovacích a při rozšiřování a novém definování stávajících znalostí nebo odborných postupů</p>	<p>vykazovat značnou autoritu, inovační potenciál, samostatnost a akademickou a odbornou integritu a trvalé odhodlání přicházet s novými myšlenkami a vyvíjet nové postupy na špičkové úrovni v oboru práce nebo studia, včetně výzkumu</p>
------------------------	---	--	---